

ЛИСТ РУДАРСКО - ТОПИОНИЧАРСКОГ БАСЕНА БОР www.rtb.rs
www.rtb.rs/kolektiv

Број 2185 • Година LXI • Лист излази месечно • Среда, 31. децембар 2008. • Примерак 15 динара

ISSN 1452-9025

КОЛЕКТИВ
ONLINE

Благоје Спасковски, в. д. генерални директор РТБ-а, обратио се новинарима уочи празника

Басен пред пресудном годином

Пожелевши радним људима и грађанима Бора и Мајданпека све најбоље, Спасковски је рекао да ова средина то вишеструко заслужује јер је издржала много ствари које није требало да трпи у време кад је цена бакра била 8.200 долара по тони. – Њен пад (сада је 2.700 долара) претицао је напоре запослених да смање трошкове, али је, ипак, доста тога учињено да се полако узмиче из веома критичне позиције. - Бољом организацијом, одлучнијим приступом и новим руководством у два водећа предузећа, настављено са повећавањем производње и смањењем трошкова. – Има заинтересованих за РТБ – каже директор

РТБ. - Пред нама су празници, сви се припремају за весеље, а ја сам на изузетно тешком задатаку да саопштим где смо и како нам је, а да не покварим празнике. Најпре бих, с малим закашњењем, честитao Божић који је прошао, а онда Нову годину и Божић који долазе, грађанима Бора, Мајданпека, Крајине... Ова средина и заслужује да јој се више пута чести-та због тога што је издржала многе ствари које није требало да трпи, по-готово у време кад је цена бакра била, у просеку, 8.200 долара по тони. Зато - посебно радницима Басена - још једном честитам на стриљењу, што су имали нерве, издржали, а нису осетили добробит такве цене.

Потписан уговор о суфинансирању пројекта за смањење аерозагађења

За екологију сто милиона динара

БЕОГРАД. - На основу уговора о суфинансирању, из фонда за заштиту животне средине Министарства за екологију и фонда Министарства за национални инвестициони план, Рударско-топионичарски басен Бор добио је сто милиона динара за пројекат „Смањење емисије сумпор-диоксида из пирометалуршких погона“. Фонд за заштиту животне средине обезбедио је 38 и по милиона динара, а фонд Министарства за национални инвестициони план 61 и по милион динара.

Благоје Спасковски, вршилац дужности генералног директора РТБ-а Бор, истиче да охрабрује што се Влада Републике Србије укључује у решавање еколошких проблема у Бору и околини:

- Већ за два месеца, када планирамо да буде завршена уградња мокрих електрофилтера у Топиници и рафинацији бакра, небо над Бором биће чистије и до 20 процената. Добијена средства биће искоришћена и за решавање осталих еколошких проблема у Бору – каже Благоје Спасковски.

Директор фонда за заштиту животне средине Министарства за екологију Жељка Јуракић истиче да је ово наставак сарадње овог фонда и министарства са Басеном Бор и да ће и у будућем суфинансирати пројекте за заштиту ваздуха, воде и земљишта од загађења из комбината бакра.

М. Милошевић

Овим речима је Благоје Спасковски, в.д. генералног директора РТБ-а, пожелео све најбоље у 2009. години радницима и грађанима два рударска града пред наступајуће празнике, у традиционалном новогодишњем обраћању новинарима. Била је ово прилика да резимира свој двомесечни учинак на челу комбината бакра и најави шта се може очекивати у години која долази. Притом је нагласио да прича коју је причао при доласку на чело компаније, када је цена бакра била 4.700 долара, у односу на ову сада од 2.700 долара, има, у складу са тим, и другачију визуру.

Више бакра без динара улагања

-Разлика је у томе што смо у овом кратком периоду стварно "трчали" да трошкове смањимо, али ипажају, нисмо стизали "на црту" пре него што је цена падала. Отуда вам морам признати да се налазимо у крајње критичном тренутку о коме ћу вам подробније пречитати негде крајем јануара када буду готове анали-

Наставак на страни 2

Благоје Спаковски, в. д. генералног директора РТБ-а, обратио се новинарима уочи празника

Басен пред пресудном годином

Наставак са стране 1

техно-економском делу. Јер, све што је тада било руда, данас више није. Тада је економску оправданост имао и садржај од 0,2 одсто, а данас је нема.

Али, није све тако црно, нагласио је Спаковски. Да није предузимано оно што је предузимано, РТБ би данас стајао и плате не би било. Међутим, производња је, у односу на октобар, у новембру повећана за 30 процената, а у децембру за равното, па се уместо 1.600, очекује око 2.500 тона бакра. Све то је без динара улагања, чак са крајње рестриктивним приступом у трошковном делу. Дакле, само боља организација, јачи приступ, нови менаџмент у два водећа предузећа, а наведени резултати, по Спаковском, управо оправдавају учињене промене. Директор не напоменава да је годину у погледу цена, али је сигуран у много бољи

Благоје Спаковски

Али, техничко-технолошким решењима трошкови се морају свести на разумне.

У РБМ-у се очекује 600 и више тона бакра месечно, уместо више од 300 колико је било у октобру, са скоро дупло мањим трошковима (до поло-

тешког партнера. Њега ће, убеђен сам, бити у прва три-четири месеца, а цео поступак ће се окончати до краја полугођа.

Трошено непримерено

Наводећи још нека обележја минулог периода Спаковски је посебно указао на то да је у РТБ-у непримерено трошено. Рудник бакра Бор је навео као предузеће које је у томе предњачило:

- Навешћу, најпре, пример кривельског јаловишта где је уложено 2,2 милиона долара државних паре - потпуно непрофесионално, непројектанстки, неинжењерски - казао је Спаковски новинарима тако да је вода готово на ивици бране и управо се сада људи боре да је "одгурaju", врате у нормалу. На време смо реаговали, изашли из кризе и опасности по околнину нема.

Спаковски је навео да су крај јаловишта изграђене нове каскаде поред старих, а каже да нису потребне нити старе, нове никако. Технолошки гледано, ту ће, по њему, морати да се

гавата и нема резервни. Значи, купљен је дупли кабл, из одређених разлога, а пре тога није покренута одговорност. А, исећи и укради кабл дуг

Општине нису заборављене

Одговарајући на бројна питања новинара Спаковски је, између остalog, казао да се са председницима борске и мајданпешчке општине договорио да се, када је о имовини реч, све што се може извукти из приватизационог пакета припише општинама. На том плану нешто је већ постигнуто (Водовод, део Спортског центра), али је посебно критиковао одлуку да се прода цела Брестовачка Бања и изразио спремност да, за добробит града, власницима Бање трампом уступи 200-300 хектара багрњара изнад Болнице, за три хектара око дворца Александра Карађорђевића.

З км, то је две и по тоне бакра! И нико не реагује, а морали су многи да реагују. Пре свега, одговорни у преду-

Пешчар и Ливница

Директор РТБ-а је изразио наду да ће Белоречки пешчар стартовати одмах после Божића. У току су разговори са једном светском стакларском фирмом која је, иначе, купила фабрику стакла у Хрватској, затим разговори са „Холцимом“, као и са ливницима како би се „уденуо“ бар 150.000–180.000 тона кварца. „Нажалост, то неће бити цена коју су потписали некадашњи менаџери предузећа, већ светска цена. Јер, не може се светска роба продавати по ценама које ми желимо“ – казао је. Као посебан задатак и жељу Спаковски је навео „поновно потпаливање недавно утешених пећи у Ливници. То је, наравно, врло тешко јер је тржиште изгубљено „баш због понашања менаџмента“. Са тим циљем Спаковски је, пре свега, најавио међународни тендери да би се привукли партнери из окружења, а онда и модернизацију Ливнице да може да лије трупце мало већих дужина. Разговара се и са Севојном, Фабриком бакарних цеви, после чега ће се видети шта се исплати. „Радници Ливнице су схватили ситуацију у којој се налазе и немам ниједан сигнал да је неко од њих одбио да оде у друго предузеће. Наравно, није им било пријатно кад су пећи утешене и што мењају посао у 40, 50 година, али смо им, ипак, сачували веру да неће остати без плате“.

приступ на производном и трошковном плану. Уосталом, у новембру трошкови су смањени за 25 до 30 процената, а очекује се да у децембру буду још мањи.

Шта и како даље?

Одговор на ова питања, која већ годинама муче многе Боране и Мајданпешчане, Благоје Спаковски је сместио у неколико кључних реченица:

- Прво полугођиште следеће године пресудно је за РТБ Бор и све што ће се позитивно догодити биће за тих пет-шест месеци. У делу производње „Кривељ“ наставља са смањењем трошкова, а Јама креће у отварање рудног тела „Д“, поновну експлоатацију РТ „Тилва рош“, стабилизацију производње РТ „Брезоник“. Уз помоћ стручних људи и рудара Јаме активираје се лежиште „Чока Марин“ у Мајданпеку од кога се очекује генерално стабилизовање производње у РТБ-у, опстанак и зараде радних људи Јаме. Оно последње што на Јами планирамо су услуге трећим лицима и у току су разговори са рудником Леце, коме би се оне могле наплатити и компензацијом у виду кугли. Шљака ће се експлоатисати већим капацитетом и производња је повећана већ за 20-25 процената, а очекујем преко 35 у следећој години.

вине године) нарочито на нафти, пошто се планира укључење транспортних система 2 и 1. А у ТИР-у, као најсложенијем погону, очекује се најпре разграничење, а онда и смањење, како рече директор, катастрофално високих трошкова. Они су, додуше, већ „сишли“ испод 1.000 долара по тони, а били су 1.490. Циљ је да се, са овом технологијом, оборе на 800 долара и Спаковски је убеђен да ће се и то постићи.

- Пред ТИР-ом је и један голем задатак – нагласио је директор. - То је ремонтиовање мокрих филтера и смањење аерозагађености са садашњег процента искоришћења сумпора од 46 одсто, на неких 55 до 60 процената, што ће осетити сви који живе у Бору. Ово је, отуда, прилика да се посебно захвалим Министарству за НИП и Министарству за просторно планирање и заштиту животне средине за новац који су уложили. Ових дана очекујемо да на наш рачун „легне“ 1,1 милиона евра и позовам их на даљу сарадњу јер простора за смањење аерозагађености и заштиту вода околнине има као никде у Србији. Уосталом, и сам министар Дулић је изјавио да је Бор „цирина тачка“, чак већа од Панчева. Убеђен сам да ће првих месеци наредне године доћи и до повратка гаранцијских паре без којих смо скоро „остали без ваздуха“ и то ће нам добро доћи да дочекамо страв

провуче цев, да би се добио притисак 1,2 бара да циклони раде.

- Уложено је и 14 милиона динара у нови кабл за резервно напајање каскаде – навео је Спаковски.

Задатак да чува кабл. Он не сме да спава и не може да се купи нешто, ако одговорност менаџмента је да испита и дође до одговора. На релејној станици има човека коме је задатак да чува кабл. Он не сме да спава и не може да се купи нешто, ако одговорност није покренута. То је шарланство у вођењу после – закључио је Благоје Спаковски.

Разочарање високошколцима

- Морам вам признати да је за мене највеће разочарање понашање, чак бих рекао и незнавање високошколца, а њих је у Басену 450, што је 10 одсто запослених. То је премного, јер цела Аризона, Ескондида и други чилеански рудници немају толико инжењера. С крајњом одговорношћу наводим да је њихова обученост изузетно мала. Нећете веровати да међу њима тешко можемо наћи петорицу који ће знати да израчунају колико је „цена коштана“ борског бакра. Зато их треба едуковати и разорећити према способностима.

Верујући да ће успети у „буђењу“ високошколца директор је најавио праксу да колегијуму убудуће присуствује и по десетак-петнаест потенцијалних кадрова, са истуством од 10 до 15 година, како би се навикавали на продуктиван темпо рада.

- Морам да прекорим све своје претходнике и за то колико су запослени и неинформисани последњих 4-5 година. Мислим да људи који овде раде немају представе о томе да су им трошкови били два пута већи од производне цене онда када је она била осам или девет хиљада долара. Али, за то нису криви они, већ менаџмент.

Спаковски други пример из РББ-а. – Ако већ имамо један довод, не треба нам дупли. Примера ради, „Гранд“ има само један довод, ради са 5,5 ме-

течност и нема резервни. Значи, купљен је дупли кабл, из одређених разлога, а пре тога није покренута одговорност. А, исећи и укради кабл дуг

Љ. Алексић

Оливер Дулић, министар животне средине и просторног планирања, посетио Бор

Држава помаже смањење аерозагађења

Близу 60 милиона динара обезбедиће Министарство за НИП, а 40 милиона Фонд за заштиту животне средине. – Наредне године још три нове аутоматске станице за мониторинг ваздуха у Бору. – О. Дулић: Решење проблема Бора биће у проналажењу стратешког партнера који треба да уложи 180 милиона долара у модерне технологије. – Захтев министарствима за одржавање бесплатних, редовних систематских прегледа житеља града бакра. – Као лекар знам да је грам превенције значајнији од килограма лечења – казао министар

Представници Министарства, општине и РТБ-а први пут окупљени око заједничког задатка

БОР. – Договорили смо се да се хитно реши питање аерозагађења тако што ће се Топионици и Фабрици сумпорне киселине обезбедити различите врсте техничке помоћи у вредности од 1,1 милион евра, и то по технолошким целинама – за одељења пржења и топљења, конвертора и рафинације у Топионици по 200.000, односно 400.000, као и за два мокра филтера у Сумпорној 500.000 евра. Министарка за национални инвестициони план Верица Калановић данас ми је рекла да у наредним неколико недеља могу да обезбеде 60 милиона динара, док ће 40 милиона доћи из Фонда за заштиту животне средине.

је пре могуће. Надам се да ће се, након инсталирања ових техничких решења, аерозагађење смањити а људи у Бору удисати бољи ваздух.

Ова изјава министра животне средине и просторног планирања Оливера Дулића је сиже првог закључка са састанка радне групе за праћење стања животне средине и реализацију програма, акционих планова и пројекта који се односе на решавање проблема животне средине у Бору, одржаног 28. новембра у граду бакра. Министар Дулић је, иначе, председавао овој седници која је, истовремено, била и конститутивна и прва радна. Осим сталног састава радне групе,

ници невладиних организација које се баве екологијом ("Екоагенда" и Еколошки покрет Југославије), као и бројних медија.

Суштина другог закључка јесте да ће Министарство животне средине и просторног планирања током наредне године за Бор обезбедити још три нове аутоматске станице за мерење и контролу више хемијских и пасивних супстанци квалитета ваздуха у реалном времену, које ће бити део обједињеног система државног мониторинга амбијенталног ваздуха. "Ово стога – казао је Дулић – да бисмо имали јасније податке који ће се обраћивати у Агенцији за ЖС, али свакако бити доступне и јавности, и могли да квантификујемо да ли мере које предлажемо и инсталирање нових технологија у будућности дају конкретне резултате." Трећи закључак садржан је у предлогу да се учине максимални напори како би се целокупна процедура преговора и потписивања уговора за формирање регионалног центра за управљање отпадом у Халову завршила најкасније до првог марта идуће године. Тиме би се створиле реалне могућности коришћења финансијских средстава из домаћих и међународних извора.

Наредни закључак односи се на израду Стратегије заштите животне средине и одрживог развоја општине Бор, са посебним освртом на РТБ, заједно са генералним акционим планом за њену имплементацију, која треба да се оконча до првог октобра 2009. Ова радна група треба да преузме обавезу носиоца послана и одговорност за израду наведених докумената, док ће ресорно министарство обезбе-

венције значајнији од килограма лечења, па хоћемо да превенцијом и скринингом покушамо да спречимо све оне болести које су последица негативних утицаја фактора ЖС на Боране.

- Ово је вероватно први пут да су се састали представници Министарства, општине, РТБ-а, НВО, поводом заједничког задатка да се реши проблем аерозагађења који је у Бору,

Да Бор буде здрав град

- Желимо да сваки грађанин Бора зна да држава брине о његовом здрављу. Пред нама је велики посао – данас смо донели закључке који ће помоћи да се неки тренутни проблеми реше, а дугорочно ћемо донети и неке стратешке одлуке које ће допринети да једног дана Бор не буде црна еколошка тачка, него оно што му име каже јер бор је дрво, зелен, оличење здравља и природе. Дакле, град у коме ће индустрија радити, људи живети задовољни економским развојем, својим платама, али и животном средином – поручио је Дулић.

нажалост, готово свакодневна појава, али и сви проблеми који су последица историјског загађења. Више нема разлога да неко сумња да се било шта заташкава. Дошли смо овде да помогнемо и понудимо конкретна решења. На сваки начин пружамо руку и локалној самоуправи и грађанима. Држава Србија је узела кредит од Светске банке за санирање огромног дела Басена, у вредности од 30 милиона евра, али то свакако није дosta. Кључно решење проблема Бора ће бити у проналажењу стра-

Захвалност

- Не могу а да не кажем хвала за сва средства која сте нам дали, посебно за она за флотацијско јаловиште у "Великом Кривељу". Да то није урађено прошле и ове године, ми данас не бисмо радили са највећим рудником који производи 80 и више процената бакра. Хвала и за милион долара који ћемо добити да бисмо испунили воду са мајданпеког копа и дошли до нових количина руде, а посебно за помоћ од 1,1 милион евра за замену влажних филтера и ревитализацију гасовода Топионица – Сумпорна. У име топионичара и своје обећавам да ћемо у потпуности поштовати акциони план за реаговање у акцедентним ситуацијама. У Топионици сам видео како радници и инжењери реагују када је јављено да је концентрација сумпор-диоксида прешла дозвољене границе. Реакција је равна оној коју сам виђао у светским рудницима и топионицама. Посебну активност ћу дати изналажењу стратешког партнера и мој приступ ће бити само искоришћење SO₂ изнад 98,5%. То је једини услов да се атмосфера у Бору врати на ону из 1903 – нагласио је, том приликом, челични човек Басена.

Предлажем да РТБ буде иносилец овог пројекта. Ове мере можемо да предузмемо одмах и само од вас из Бора зависи да ли ћете искористити средства из државног буџета. Позивам вас да то урадите и да до средине следеће недеље поднесете захтев, како бисмо ушли у реализацију што

седници су присуствовали Срђан Марјановић и Драган Поповић, председници општине Бор и Мајданпек, Синиша Пуљецовић, начелник Борског округа, Благоје Спасковски, в.д. генералног директора РТБ-а, са сарадницима, директори појединачних борских јавних предузећа, представ-

дити неопходна финансијска средства. У складу са петим закључком, Општина Бор ће поднети захтев министарствима здравља и животне средине и просторног планирања за одржавање бесплатних, редовних систематских прегледа житеља града бакра. Јер, како рече министар Дулић, као лекар знам да је грам пре-

штаког партнера, а кључно иницијатива нашег министарства улагање 180 милиона долара у заштиту ЖС, односно увођење нових технологија које су у складу са потребом да се штити природа – закључио је министар Дулић.

Ј. Станојевић

Делегација Министарства рударства и енергетике посетила Бор

Ригорозна контрола сигурности рада

Државни секретар Радивоје Милановић: Повреде на раду у нашим рудницима процентуално су много мање него у грађевинарству, али се за безбедност људи и опреме мора издвајати много више. – Што се тиче грејања Бора, сматра се да је овде највећи проблем топловодна мрежа и код ХВБ банке се ради на добијању повољног кредита за њену обнову

Државни секретар Радивоје Милановић и директор Благоје Спаковски током обиласка Флотације

РТБ. – Стане заштите на раду, укупно гледано, може се оценити задовољавајућим зато што се мере заштите, и у РТБ-у и у другим рудницима, спроводе у законским оквирима. Не желим да се служим статистиком, али повреде на раду у нашим рудницима процентуално су много мање него у другим индустријским гранама, нарочито у грађевинарству. Наравно, да она није на добром нивоу и наша помоћ ће бити у томе да је ригорозно контролишемо, да указујемо на проблеме и налажемо руководству да издваја довољно средстава за заштиту на раду. Заложићемо се да

Марјановићем. Милановић је предводио делегацију у којој су били помоћник министра рударства мр Дејан Рајковић и начелник рударске инспекције Србије Синиша Танацковић. Циљ посете био је да се упознају производни проблеми на коповима и у јами, проблеми у екологији, флотацији и на јаловишту, а све са намером да се у ово време транзиције посвети више пажње заштити на раду и исправи оно што није добро. Милановић је подсетио и да ће Влада, након недавне посете министра Дулића, одобрити средства за филтере, као и на уверавања члника Басена да ће

става за безбедност радника и опреме: - У Бору су последњих година учињени неки кораци да се станове побољша, али је у целој Србији безбедност и заштита на јако, јако ниском нивоу. Најугроженији су подземни рудници угља, а затим и осталих минералних сировина. РТБ је пре 20-ак дана добио подужи списак налога рударске инспекције, тако да се добро зна шта треба да се предузме.

Одговарајући на питања новинара о приватизацији Басена, државни секретар Милановић је нагласио да је она у ингеренцији Министарства за економију, а да је Министарство за рударство надлежно за решавање историјског загађења (јаловишта) и да ће се заложити да се оно санира

код ХВБ банке добије повољан кредит како би се мрежа обновила.

Одговарајући на питање новинара зашто "Данди" и "Рио Тинто" одустају од неких концесија, државни секретар је казао да је "Данди" као разлог навео да током двогодишњег истраживања на Црном врху није успео да нађе потребне резерве руде злата, сребра и бакра на основу којих би се упустио у израду студије могућности.

-Претпостављам да је светска криза узроковала недостатак средстава – казао је Милановић. - А, она се само за израду студије изводљивости мере десетинама милиона евра, а онда следи пројектовање и остало. Искусни рудари кажу да пут до рудни-

Гости и домаћини пред камерама у командној сали кривељске флотације

Помажу и пензионери

Виктор Флорановић

Током обиласка кривељске флотације са делегацијом Министарства рударства и енергетике срели смо и Виктора Флорановића, пензионера од 2004. године, који се Чедомиром Барбуцићем, Симеоном Ђирићем и Петром Божићем вратио да помогне. „То је инжењер без дипломе који је са колегама дошао да обучава младе и то без плате. Али, наградићу их“ - рече нам директор Спаковски.

-Кад смо чули да је Влада поставила Благоја за директора РТБ-а, ми смо поново дошли у Флотацију да радимо. Овде има школованог кадра, младих инжењера, али треба им и наше искуство. Од флотације се тражи временско искоришћење агрегата од 95 одсто, а технолошко 84 одсто, што до сада није био случај. Верујте ми да је за 16 дана технолошко већ 82 одсто, а временско још није 95 јер су агрегати дотрајали. Али, ако Влада да паре оно ће бити толико и ова флотација ће, по мом убеђењу, дати преко 30.000

тона бакра у концентрату годишње. Без обзира што флотација ради од 1982. овде је још увек безбедно радити. Људи имају заштитна средства, али је мањак радне саобаче учинио да се хале доста запрљају. Кренули смо са чишћењем, а што пре требало би да се активира и кантине како радници не би морали да једу у погону - каже Флорановић.

Бор у ове сврхе добије и помоћ у виду субвенције.

Ово је суштина оцене коју је државни секретар у Министарству рударства и енергетике Радивоје Милановић током посете Бору и разговора са в.д. директора РТБ-а Бор Благојем Спаковским и председником општине Срђаном

филтери најхитније бити инсталирани како би донели известан еколошки бољштак.

Начелник републичке рударске инспекције Синиша Танацковић „сместио“ је стане заштите, односно безбедности здравља на раду у свим рудницима Републике Србије на доњи ниво, односно „граничу сигурности“, тако да се у наредном периоду мора издвојити много више сред-

како вала:

-Ја сам члан Надзорног одбора за коришћење средстава из кредита Светске банке у износу од 43 милиона долара, од чега за екологију 25,6 милиона. Зато се надајмо да ћемо, након избора стратешког партнера, овде имати не само стабилију производњу него и боље еколошке услове. Ту смо и да сагледамо шта треба минимално уложити у близкој будућности да би површински копови и остали капацитети наставили рад и то нећемо разматрати само до рока за подношење пријава и избор стратешког партнера.

Дотичући се грејања Бора, које је иначе почело са много проблема, државни секретар је казао да је рудницима који могу да дају угља на одложене плаћање, пре свега се мисли на Колубару, наложено да обезбеде одређену количину која ће касније бити плаћена.

- Такође, успели смо да код ЕПС-а, НИС-а и железнице препрограмирамо дугове и заложили смо се код Министарства финансија за кредит који ће бити спона до следеће грејне сезоне. А, на пролеће морамо да кренемо у озбиљније решавање тог проблема. По мом мишљењу, овде је најозбиљнији проблем топловодна мрежа и Министарство рударства и енергетике ради на томе да се

ка траје 10 до 12 година. „Данди“ је закључио да за њега нема занимљивих лежишта на локацијама Тилвањагра и Чока купјатра, а задржаје концесију на Чока куруги истичући да ће ту, највероватније, наставити истраживања, а касније и експлоатацију.

Милановић је потврдио да је „Данди“ код Мачкатице, где има истражно право али не и концесију, пронашао знатне количине молибдене и ренијума и да је врло заинтересован за тај локалитет. Тамо наставља истраживања и, по закону, свака три месеци шаље извештај Министарству.

Што се тиче одласка „Рио Тинта“ из Баљевца на Ибру, где су за њега бушили и борски Истражни радови, од државног секретара се чуло да се ова профитна светска компанија, која је тамо дошла „да открије другу Кирку“ (лежаиште у Турском богато борним минералима и веома повољно за експлоатацију) сада усредсредила на локалитет у околини Лознице (Јадар). Ту, поред борних минерала има и литијума који се све више користи у изради батерија за електровозила. Рачуна се да ће до 2017. године његова потрошња бити дуплирана, а резерве у околини Лознице већ су близу 100 милиона тона, и литијума и борних минерала.

Љ. Алексић

Борски рудници савладавају производну цену бакра

Јуре економију

Већа продукција и штедња нормативног материјала снизиле новембра производну цену тоне кривељског бакра у концентрату. – Учинак борских рудара износио 1.615 тона „црвеног“ метала, а за децембар планирано 1.900 тона. – Ј. Радисављевић: Наредне године „Кривељ“ треба да буде позитиван, шљака ће се прерађивати по уходаној динамици, а разматра се и експлоатација јамског рудног тела „Д“

За 11 месеци "Кривељ" дао 9.200 тона бакра у концентрату

РББ. – Формула „већа производња обара трошкове“, по којој непуна два месеца послују у борским рудницима бакра, дала је очекиван резултат у новембру, а тако ће, према најавама одговорних, бити и у децембру. План за последњи месец 2008. „тежак“ је 1.900 тона бакра у концентрату, а у РББ-у се надају да ће успети да га остваре.

– Већом производњом, коју два месеца у стопу прати уштеда нормативног материјала, настојимо да снизимо производну цену бакра – каже Јовица Радисављевић, одскора први човек Рудника бакра Бор. – „Стали смо на реп“ производним трошковима у кривељској флотацији и они су, у односу на октобар, данас значно нижи. У новембру нас је, рецимо, тона бакра у концентрату произведе-

на у Кривељу, коштала 2.687 долара. Ваља, међутим, рећи да смо у тај месец плански ушли са мањим количинама раскривке, а све због тога, да „направимо економију“. Првобитно је годишњом пројекцијом скидања јаловине било предвиђено да прошлог месеца дамо 650.000 тона. Увођењем штедње, план смо спустили на 215.000, а дали смо 274.551 тону раскривке. У исто време, уместо планираних 620.000 тона руде, успели смо да дамо 667,5 хиљада тона и план ископина пребацитимо за седам одсто. Било како било, истоветан однос руде и раскривке имаћемо и у децембру, а од јануара га поново враћамо на 1:1 како бисмо одржали континуитет производње.

Прошлог месеца смо из руде дали 1.443 тона бакра у концентрату. Носилац производње био је површински коп „Велики Кривељ“ пошто су из тамошње флотације изашле 1.334 тона. У истом периоду у Јами је произведено 109 тона, а ако томе додамо и 172 тона „црвеног“ метала добијене из шљаке, укупан учинак борских рудара у новембру је износио 1.615 тона – резимирао је Радисављевић. План за децембар је амбициознији, али, по њему, није недостижан. Истиче да ће са својим заменицима покушати да га реализује, наводећи да је за 22 дана произведена 1.251 тона бакра у концентрату.

Не жељећи да по гледа „преко рамена“ на 2008, с обзиром на то да је тек непун месец на челу борских рудника, Радисављевић је на крају разговора кратко прокоментирао намере за наредну годину: – Стратегија пословања ради се на нову РТБ-а и њоме је обухваћен период од најмање пет година. Упоредо са њом, постоји тежња да се направе годишњи планови који ће бити позитивни и, као такви, бити добра платформа за будућег купца. Стратегија би требало да буде завршена до половине јануара и то ће нам бити „букивица“ за пословање у следећој и годинама које долазе. Тек ћемо видети шта ће тај документ показати када се њега угради економија и шта ће бити са неким организационим деловима, али могу да кажем да је циљ позитивно сагледавање „Кривеља“. Шљака ће се сигурно прерађивати уходаном динамиком мада постоји и наговештај да се повећа месечна прерада ове техногене сировине у 2009. Када је о Јами реч, повела се прича о рудном телу „Д“, откопаном до 13. хоризонта – казао је наш саговорник и дошао да се Церово, иако перспективно лежишице, неће дирати најмање још две године због неопходних инвестиција.

Горица Тончев Василић

Борски институт представио своје могућности новом руководству Басена

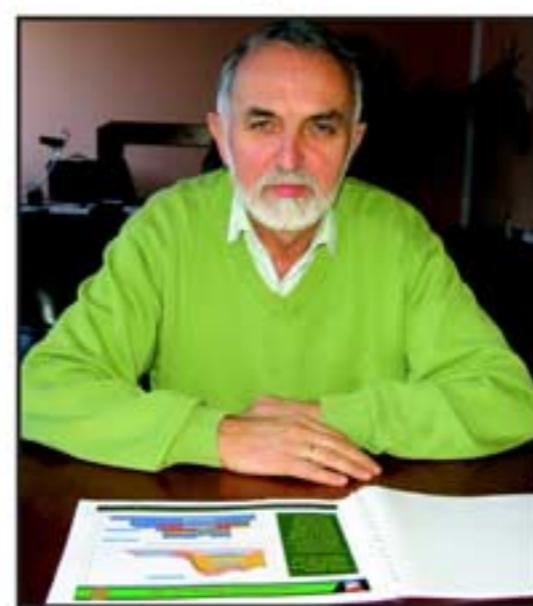
Пројекти за обострани опстанак

У настојању да дођемо до послова који и за нас много значе, указали смо на могуће правце развоја Басена, без мегаломанских захтева, а уз уважавања његове инвестиционе моћи и поштовања светских норми у преради минералних сировина и заштити животне средине – рекао нам је др Властимир Трујић

Захваљујући наведеним ресурсима, а пре свега расположивим акредитацијама, као и искуству стручног кадра, Институт

је указао на могуће правце развоја Басена у смислу дефинисања оптималне стратегије, без мегаломанских захтева, уз уважавање његових инвестиционих могућности и поштовање светских норми у преради минералних сировина и заштити животне средине. После подсећања који су све пројекти урађени за лежишта која Басен данас откопава у Бору и Мајданпеку, предочене су могућности њихове даље експлоатације са предвиђеним капацитетом и количином метала која може да се добије до 2031. године.

– Указали смо и на могуће друге варијантне експлатације појединих лежишта које су примамљиве, можда и боље од садашњих, и које треба размотрити. Такође, и на то који рудник и када би могао да почне да се експлоатише уз, можда, мања улагања, а да се добије више метала.

Властимир Трујић

Скрепнули смо пажњу на оно што до сад није урађено на лежиштима која се откопавају, а продужило би њихов век и експлатацију нових. Навели смо приоритетну техничку документацију која треба да се уради 2009. године за свако лежиште да би се рударило сходно Закону и очекујемо да израда те документације најпре нама буде понуђена. Предложили смо, такође, да се на подручју Бор – Бучје – Мали Кривељ ураде проспекција и геофизичка испитивања, па структурна бушења, и да се, ако дају резултате, иде у детаљна истраживања и дефинисање

лежишта. За то подручје нису уступљена концесиона права другим компанијама, а постоје индиције да ту има руде.

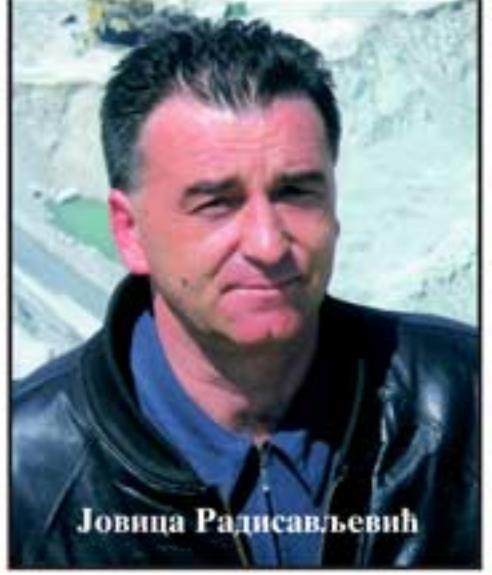
Имајући у виду застарелост металуршких постројења и недовољна искоришћења метала (и сумпора) која се постижу садашњим начином топљења концентрата, ИРМ је као

могуће процесе за нову топионицу предложио „Исасмелт“ и „Аусмелт“.

– То су – каже др Трујић – две сличне технологије у великом успону које је већ прихватила половина топионица у свету. Код њих се концепт додаје помоћу „копља“ испред кога се обавља и сагоревање сумпора и топљење. Процес се одвија у веома малом простору (пречник пећи облика цилиндра је четири метра) и све може врло лако и прецизно да се контролише. Брзина топљења је велика, губици топлоте мали, па је поступак веома ефикасан и кратко траје. Отуда у једној таквој пећи може годишње да се стопи милион тона концентрата! Иза пећи постоји само још додатни део где се раслојава бакrenaц од шљаке.

Технологије су из Аустралије и, по оцени нашег саговорника, знатно јефтиније од других, поготово од гломазног „Отокупму“ процеса код кога се тешко контролишу утрошици нормативних материјала. Баш због тога су ова два процеса све примамљивија у свету и не треба се више размишљати већ од њих одабрати онај чије финесе више одговарају басенским условима. Институт је препоручио да се што пре уради студија оправданости увођења нове технологије у борској топионици, пре длајући да то учини заједно са стручњацима Басена.

Љ. Алексић

Јовица Радисављевић

Већа продукција смирује фиксне издатке у Руднику бакра Мајданпек

Производњом против трошкова

За годину дана произведено безмало пет хиљада тона бакра у концентрату. – Губитак у пословању због високих трошкова струје и нафте. – Недовољно возила и непоуздана опрема успоравају пословање. – У децембру планирано рекордних 600 тона бакра

РБМ. - Резмирајући годину на измаку **Витомир Миладиновић**, в.д. директора мајданпечког рудника бакра, у први план истиче повећање производње руде и раскривке, нарочито у последњем кварталу 2008. али и

смањење трошкова пословања на свим нивоима у истом периоду. Мајданпечка лежишта ће, по његовим проценама, ове године „изнедрити“ близу пет милиона тона ископина.

- Ове године смо интензивније, у односу на неке минуле, скидали јаловину. За 12 месеци дали смо милион осамсто пет хиљада тона руде, али и три милиона седамдесет хиљада тона раскривке. У исто време произвели смо 4.970 тона бакра у концентрату, 168 килограма злата и 1.132 килограма сребра – каже директор и подвлачи чињеницу да ће, ипак, због високих фиксних трошкова, евидентираних током 10 месеци рада, РБМ у коначном билансу уписати минус, односно губитак. - **Наши највећи издаџи су за струју и нафту. Потрошњу електричне енергије ублажавамо тако што се сви агрегати који могу да раде само у трећој смени искључиво тада и ангажују (нарочито дробљење), а издатак за нафту, самим тим и транспортне трошкове, „оборићемо“ пуштањем у рад другог транспортног система (ТС2). Њиме бисмо скратили пут превоза руде са пет на један километар и уштедели знатне количине нафте, па нам је то један од приоритетних задатака у наредној години.**

Почели смо, такође, монтирање система за испуштавање воде из „Јужног ревира“ у циљу експлоатације нижих етажа овог лежишта, заједане за следећу годину. Израда тра-

се цевовод за одводњавање је у току, али хроничан

проблем са којим се „рвемо“ у сваком сегменту производног циклуса јесте недостатак возила за рад и непоузданост остале опреме. Имајући у виду и чињеницу да смо набавку резервних делова свели на минимум, проблем ћемо преселити и у нову годину – закључује Миладиновић.

И поред отежаних услова рада РБМ је, ипак, смогао снаге да месечну производњу у новембру и децембру повећа. Прошлог месеца са мајданпечких лежишта скинуто је 400.000 тона јаловине, а извађено 170.000 тона руде. Све што је допремљено са копова Флотација је прерадила и „избацila“ 505 тона бакра у концентрату, 19 килограма злата и 98 килограма сребра. У децембру ће, кажу, покушати да досегну 600 тона бакра у концентрату и тако, малтене, удвоструче просечну месечну продукцију која их је пратила од почетка године.

Г. Тончев Василић

Мајданпечки флотери „додали гас“ – млинови мељу ион-стоп

Тридесет одсто већа прерада

У новембру боље искоришћење и повећање садржаја бакра у концентрату. – На уштрб потрошње нормативног материјала, дотеран и часовни капацитет прераде тврде руде која пристиже са копа. – Дејан Вагнер: Већом производњом ублажићемо фиксне трошкове и издатке за струју и кугле. – Побољшање технолошких резултата приоритет у наредној години

РБМ. – Басен већ два месеца тражи излаз из незавидне ситуације у коју га је „гурнула“ светска криза и пад цене бакра на берзи метала кроз стално смањење трошкова. Имајући у виду, међутим, веома високе фиксне трошкове за плате и превоз радника, али и за разне таксе према држави и локалној самоуправи, једини пут за смањење издатака „наврће воду“ ипак на повећање производње.

Због тога су се и месечни производни планови у мајданпечком и борским рудницима у последњем кварталу године непрестано мењали, односно повећавали, па је тако и на примеру мајданпечке флотације у новембру план прераде повећан за 30 одсто у односу на почетак године. По речима

Дејана Вагнера, тамошњег управника, план је са 130.000 тона руде месечно најпре у октобру коригован на 155.000, а потом на 170.000 тона, колико је прерађено прошлог месеца. – У новембру смо произвели 505 тона бакра у концентрату, односно 155 тона више него што је било за-

рано у годишњем плану. Садржај бакра у концентрату је са 13,73 повећан на 17,35%, а искоришћење је са 80,83 одсто „подигнуто“ на 83,97. Такође, због повећаног искоришћења „на злату“ (44,09% уместо планираних 42,86), из концентрата смо у новембру извукли 19 килограма злата, уместо предвиђених 15 килограма. Наруку нам је, додуше, ишао и мало боли садржај бакра у руди која је тог месеца стизала са копа, па је генералиса оцена новембарске производње задовољавајућа. Успели смо да остваримо заједнички план, а и његове накнадне корекције – каже Вагнер.

Да не иде све онако како желе, „постајала се“ изузетно тврда руда која је крајем октобра почела да долази са копа. Она је часовни капацитет прераде оборила са 100-105 тоне на сат (колико је износно у октобру), на 75-80 тоне руде. Флотери су интервенисали тако што су млинове, нарочито оне са куглама, допунили мељућим телима и то је часовни капацитет поново „дотерало“ на стотинак тона по сату. Помогле су и колеге

Боље искоришћење и већи садржај у новембру

са дробљења успевши да мало ублаже гранулацијски састав издробљене руде. Ипак, зауздавање часовног капацитета одразило се на потрошњу нормативног материјала (кугли) која је у новембру била већа од планиране и од оне која је остварена током протеклих 10 месеци.

- У децембру би, према коригованом плану, требало да дамо око 600 тона бакра у концентрату. Постоји шанса да успејемо, мада ће бити доста тешко. Откопавају се два лежишта са којих не стиже иста руда. Једна је добра, а друга је сиромашнија бакром. Планирамо да их измешамо и тако добијемо неки средњи садржај који би нам помогао да дођемо планираних количина. У сваком случају, све напоре усмеравамо на повећање производње не би ли на тај начин смањили фиксне трошкове, издатке за струју и нормативни материјал – наглашава управник.

Мајданпечки флотери, иначе, већ две године раде са само три од једанаест млиnsких секција: осмом, деветом и једанаестом. И та трећа се, по Вагнеровим речима, тек однедавно користи интензивније, када је са копа почело да стиже мало више руде. Сада, све три секције раде у три смене.

- План за наредну годину подређен је и активностима на побољшању технолошких резултата. С обзиром на то да ће у 2009. години руда претежно стизати са Северног ревира (захват „Долови 2“), која је пуна пирита, а самим тим и неповољнија за флотирање, потребне су анализе које ће показати на који начин ћемо из ње извући максимум. Она, на срећу, има висок садржај злата (0,6 гр/т), па ће наша пажња бити посебно усмерена на ту чињеницу – подвукавоје Вагнер.

Г. Тончев Василић

Витомир Миладиновић

Металурзи на измаку пословне године више штедели

Ефекти видљиви већ у децембру

За 11 месеци Топионица примила 169.343 тоне сувог концентрата и продуко-
вала 38.457 тона бакра. - Настојања да се производна цена обори испод 1.500
долара по тони анода. - Почела прерасподела радника из других делова пре-
дусећа

ТИР. - Топионица је за 11 месеци (закључно са 12. децембром) примила укупно 169.343 тоне сувог концен-
траната, што је 88,5 одсто од плана (191.
321 т). Близу 29 одсто укупне пре-
рађене количине чини увозни кон-
центрат, а остало домаћи (Бор зајед-
но са шљаком 16%, "Велики Кри-
вель" 39% или 65.570 т и Мајданпек
16% или 28.157 т). Најбогатији бак-
ром је концентрат из увоза, чији се
процена креће изнад 24%, следи мај-
данпекчији са 16%, кривельски са
14,8% и борски са 12,3%. Из ових си-
ровина продуковано је укупно 38.457
тона бакра, од чега 25.781 т из
свежих. У њима је метал из увозног
концентрата заступљен са чак 44%,
док је концентрат из шљаке дао 1.918
т, домаћи збирно 14.428 т, 2.300 т је
добијено из отпадног бакра, 1.248 т
из увозних анода и око 40 т из муља
из РББ-а.

- За 11 месеци наша производна
цена прелази 1.500 долара по тони
анодног бакра. У претходном месецу
предузели смо додатне кораке ради
појефтињења производње, а ефекте
очекујемо већ у децембру. Резерве
налазимо, пре свега, у уштедама,
трошковима одржавања, скупим
анализама које смо раније плаћали
Институту за рударство и металургију.
Тако смо укинули процесне анали-
зе, а контролишемо само проценат
бакра по појединим фазама произ-
водње, као и параметре за кварц.
Улазна контрола је веома битна да
бисмо знали каквом сировином ра-
сполажемо, па радимо еколошке

зорке и показатеље концентрата
који добијамо. Смањили смо услуге
лабораторије које су цену бакра оп-
терећивали са 20 долара по тони, за-
тим транспортне (118 \$/т), услуге одржавања (100\$/т) смо оборили за
30 до 40 одсто јер наручујемо само
најнеопходније резервне делове,
како не бисмо угрозили производњу.
И нормативни материјал смо довели
у планске границе, потрошња угља
не прелази 0,16 тоне по тони концен-
траната. Електрична енергија на гор-
њем дому бележи 80 киловати по
тони прераденог сувог концентрата,

Славиша Стефановић

Заустављање погона неповољно се одражава на искоришћење бакра

око 4.000 тона. Уколико се то не до-
годи, прерађивање се само домаће си-
ровине. Басенски рудници су у прет-
ходном месецу драстично повећали
продукцију која се дневно креће

теклих неколико дана добили смо две
группе из Ливнице. У првој је било се-
дам, у другој два, а имамо најаву за
још два – три из Фабрике бакарне
жице. Људи сами долазе и траже да
пређу у Топионицу, Електролизу,
Сумпорију. Послови су слични, посеб-
но онима који долазе из Ливнице, те
смо их распоредили на рафинацији
где је ливење бакра. Недостају нам
људи у производњи, па смо морали да
примимо раднике по уговору (тре-
нутно 12). Међутим, са овим пре-
мештањем, више им не продужавамо
уговоре кад истекну. У Топионици је
веома неповољна структура запосле-
них. На кључним местима (посло-
вље, бригадири, мајстори, шефови
смена) налазе се људи који нису ста-
ри по годинама, али већ имају најма-
ње 35, 36, а већина 39 и 40 година рад-
ног стажа. На пламеној пећи скоро
комплетна гарнитура пет мајстора
имају по 40 година стажа и чекају
само неколико месеци до доње грани-
це за пензију од 53 године. Тај про-
блем биће прилично изражен у на-
редном периоду – упозорава Стефа-
новић.

J. Станојевић

Еколођа равноправна производња

- Од почетка године стајали смо 83 дана, од чега 21 (25 процената) због еколођије. Следећих 25% отпада на недостатак шарже, а преостала половина на текуће за-
стоје ради одржавања агрегата. Имали смо и два неплансика застоја услед проблема са реактором у априлу и пробоја котла средином године. Да је еколођа равноправ-
нији фактор производњи, може да се види из конверторских листи где су забе-
лежени чести прекиди рада без обзира на то што је процес конвертовања, по теорији и свим правилима, континуални. Међутим, прекидамо га ради што мање емисије SO₂ у ваздух. Заустављање погона из еколошких разлога неповољно се одражава на искоришћење бакра. Ипак, успевамо да га држимо у оквирима предвиђеним за ову технологију и оно се креће изнад 95%, а сумпора око 40%. Поштујемо Акционији план колико год је то у нашој моћи и успевамо да аерозагађеност држимо под контролом – истиче Стефановић.

а на доњем (конвертори, рафинација и компресорска постројења) 700 kW/t анондног бакра – наглашава Славиша Стефановић, управник Топионице.

Наши саговорници додају да тренут-
но нема увозног концентрата, али се
после 20. децембра очекује испорука

између 400 и 450 т. Рачунајући и око 2.500 т на залихама, у Топионици се надају да ће и без увозних концентрата успешно привести крај ову по-
словну годину.

- Почекајмо да прерасподела радника из других делова предузећа. У про-

Трошкови мањи за пола милиона

Ради смањења потрошње струје у Електролизи, производња премештена из шестог у четврто циркулационо коло у коме раде пумпе мање снаге. - За 11 месеци продуковане 30.882 тоне катодног бакра, док се крај године дочекује са близу 34.000 т

Од почетка године просечно је радио 275 ћелија

ТИР. - За 11 месеци у Електролизи су продуковане 30.882 тоне катодног бакра. Како нам је половином овог месеца рекао њен управник Слободан Николић, у децембру очекују око 3.000 т, тако да би 2008. завршили са 34.000 т, што је приближно плану за ову годину. Из РЈ за производњу племенитих метала током три овогодишње кампање изашле су све предвиђене количине, а ових дана се прикупља материјал за следећу кампању која ће да почне највероватније у јануару 2009.

- У претходном месецу већа
пажња посвећена је смањењу иско-
ришћења нормативног материјала.
Тако смо у новембру трошили 499 ки-

ловати по тони катодног бакра, а од почетка године 505. Ради смањења потрошње струје преместили смо производњу из шестог у четврто циркулационо коло јер у шестом раде пумпе од 75 киловати, а у четвртом од 35. Тада је била мало повећана по-
рошња због немогућности да се то "пресече", па су извесно време паралелно радила оба кола. Такође смо укључили и кондензаторске батерије за "пеглавље" потрошње реактивне струје и успели да је смањимо за десетак одсто, што се повољно одразило на укупни рачун. Наша процена је да је остварена уштеда од 200.000 до 300.000 динара. У децембру очекује-
мо да ћемо потрошњу струје, са пла-

нираних 500, спустити на 470 – 480 киловати по тони катодног бакра. Овде је веома битно да константно ради исти број ћелија и група, без наглих пуњења и пражњења, те је онда потрошња равномерна и нема пикове и иска-
кања. Иначе, средње искоришћење елек-
тричне енергије износио је 93%, а про-
сечно је радио 275 ћелија – наглашава Николић.

Наши саговорници додају да и по-
рошњу осталих норматива успевају да одрже у планираним границама. Тако је средње машинско време рада од почетка године бележило 94%, а потрошња паре и киселине по тони катоде достизала 100%. Смањен је и број анализа које Електролиза плаћа Институту за рударство и металургију, па се оне где су елементи константни дужи низ година не раде стално, већ повремено, као и анализе међупроизвода. Рачуница казују да се и овде уштедело око 150.000 динара.

Слободан Николић

- Зимус је инсталиран рачунарски систем за праћење потрошње електричне енергије, напона на групама и по-
рошње на доводу, што нам омогућава да евидентирамо шта се дешава у погону. Тада смо успели да умрежимо десет рачунара у Електролизи, тако да је бржи и лакши проток информа-

ција које су нам тренутно потребне. Имамо и везу са другим погонима, па можемо да пратимо оно што је важно за Електролизу, попут долазне температуре грејног медијума, као и да реагујемо уколико дође до поремећаја. Све то нам у великој мери олакшава рад. Рачунајући и струју, у новембру смо успели да "скинемо" око пола милиона динара укупних трошкова, а и даље ћемо настојати да имамо што мање празног хода – категоричан је Николић.

J. Станојевић

У Сумпорној ремонтиран магистрални гасовод и торањ „Д2“

Чисти агрегати за чистији ваздух

Вуча топионичких гасова са 65 повећана на 85 процената. – З. Алексов: Ремонт је мали, а ефекти велики. – За годину дана произведено више од 70.000 тона монохидрата.

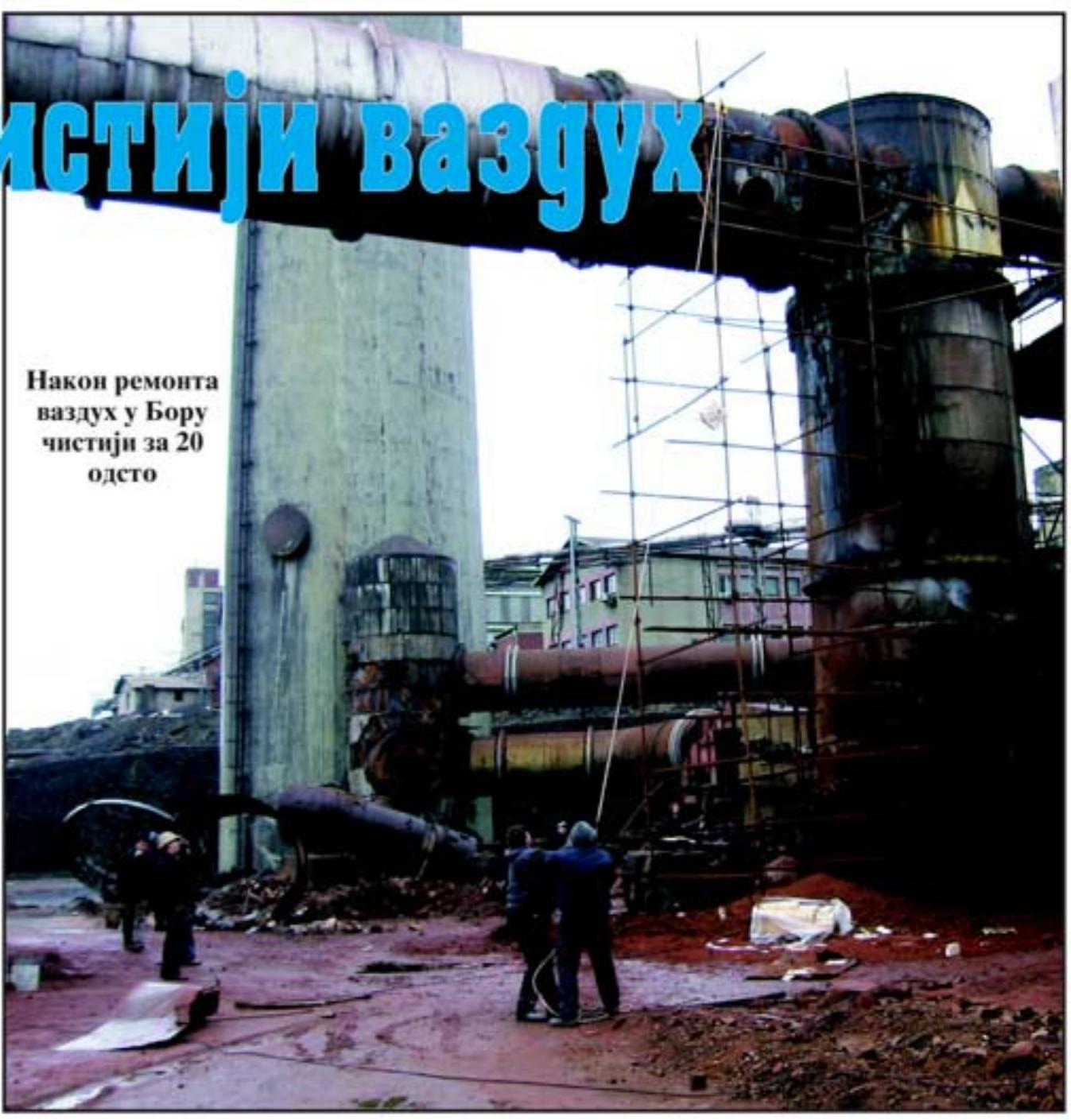
ТИР. - Чести производни застоји по диктату екологије, недостатак концентратора и дотрајалост топио-

скувао је ургентан мини-ремонт, без обзира на временске услове и чињеницу да се такви захвати у Сумпорној никада раније нису радили зими.

Од 15. до 26. децембра гасовод је очишћен од прашине, а и из торња „Д2“ је изважена запрљана керамичка испуна која је отежавала проток гаса. Контактни котао – реактор допуњен је новим катализаторима, коморе на грејачу су саниране, киселинске инсталације замењене, а пумпе и грејачи преконтролисани. У једном измењивачу топлоте обављено је тзв. „чеповање“ поцепаних цеви (да се не би мешали топли и хладни гасови), док је други измењивач продуван и очишћен.

Све ово, по речима управника Фабрике сумпорне киселине, **Зорана Алексова**, донеће већу прераду и производњу сумпорне киселине. – До сада смо радили са 65 одсто капацитета, а после ремонта „попећемо се“ на 85%. Дакле, „повлачићемо“ више гаса из металуршких постројења, па ће и аерозагађење бити мање – каже Алексов. Он тврди да ће ремонт омогућити и стабилизацију рад Фабрике, с једне, и допринети мањој потрошњи лож-ульја и нафте и споријем раубовању агрегата, с друге стране. – Ремонт нас не кошта много јер нисмо куповали резервне делове и све по-

након ремонта ваздух у Бору чистији за 20 одсто

слове смо обавили сами, без ангажовања трећих лица. Радицима Сумпорне помагале су колеге из Топионице, Ливнице, Златаре и Јаме. Уложили смо мало, а вратиће нам се многоструко, чак и кроз повећану производњу.

У новембру је у Сумпорној произведено 6.000 тона сумпорне киселине. Годину ће, кажу, завршити са продук-

цијом већом од 70.000 тона, док 2009. планирају да дају 90.000 тона монохидрата. – Производња ће идуће године сигурно бити већа десетак процената, а у прилог нам иде и то што је ова „роба“ поново тражена и ценјена. Већ смо уговорили испоруку за Шабац јер на залихама имамо 7.000 тона киселине – истакао је Алексов.

Горица Топчев Василић

Сусрет са Верицом Стојадиновић, руководацем контактне фабрике у Сумпорној

Производња киселине у женским рукама

Од укупно 87 радника у Фабрици сумпорне киселине, бар половина у технолошком делу су припаднице лепшег пола. – Иако се производни процес прати путем рачунара, погон мора да се обилази свака два сата. – Колеге коректне и помажу у напорним физичким пословима. – Уколико пробије неки вод, важно је да останеш прибран и прођеш неповређен кроз киселински млаз. – Најтежа је жени трећа смена

ТИР. – У Фабрици сумпорне киселине тренутно има 87 радника, а бар половина у технолошком делу су стављени. И додају, са нескривеним симпатијама, да производња у овом, по много чему мушком погону, у

командне табле на којој мноштво разнобојних лампица, стрелица и инструментална осликова погон у малом. Производни процес се прати путем рачунара, али ништа без „увиђаја на лицу места“ јер погон мора да се обилази најмање свака два сата.

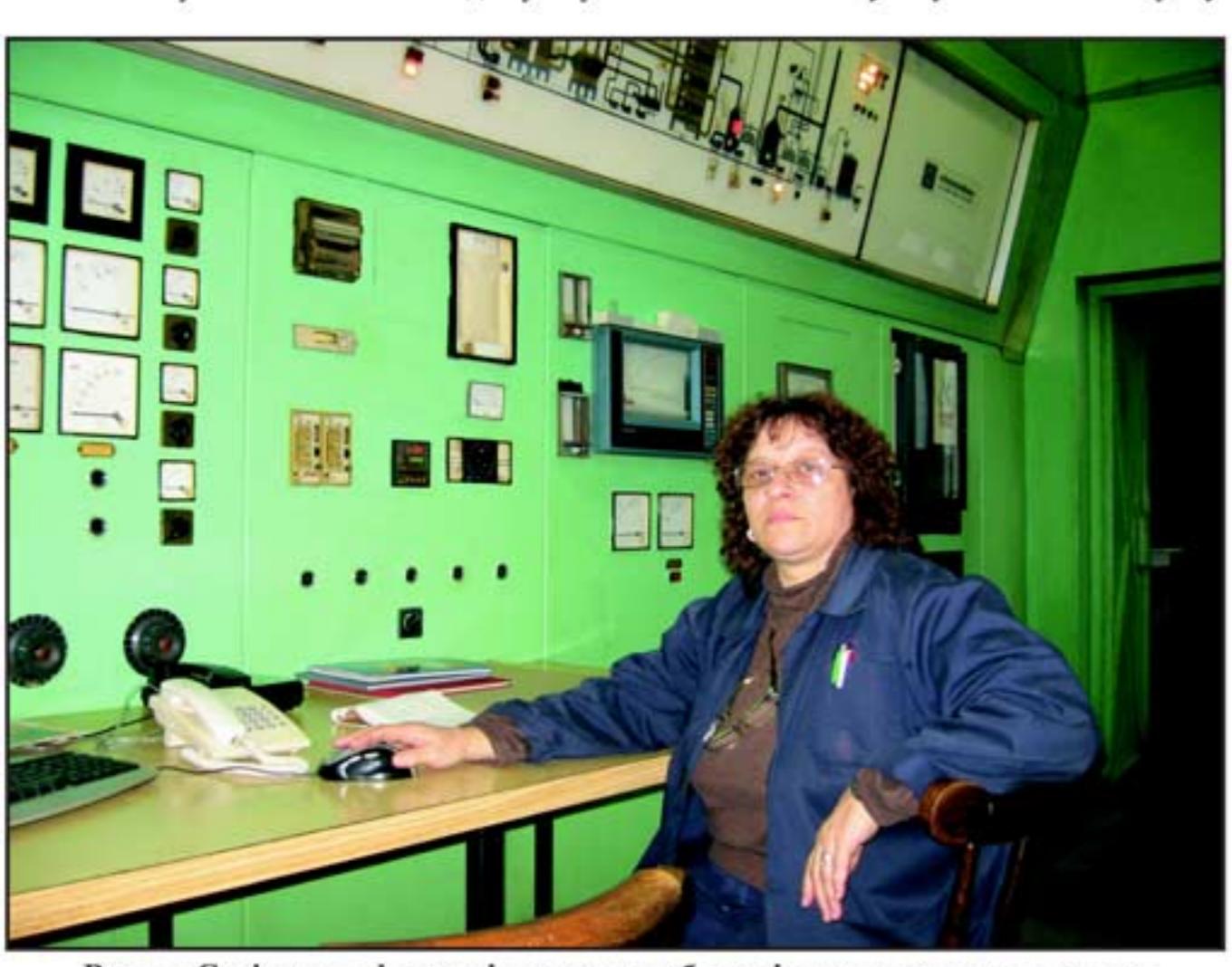
– Без обзира на то је ли напољу киша или снежна мећава, навлачим кабаницу на главу и излазим. И кад сам немоћна и исцрпљена, мора да се контролише рад мотора, агрегата. Пуштање дувальке, пумпе станице, секције – све је у мојим рукама. Раније је било више аутоматике, сада погон вапи за модернизацијом. Нарађено да има страха, па, ради се са киселином, и то оном чија је температура преко 80 степени Целзијусових у погону, а 40 до 60 када се шаље у складиште. Опасности вребају на сваком кораку. Уколико се деси да случајно пробије неки вод, погнеш главу и прођеш кроз киселински млаз. Веома је важно да будеш прибран, реагујеш како валья и испереш киселину – описује Верица своју радну свакодневицу која траје од 1982. године.

По занимању хемијски техничар, Верица сигурно није прижељкивала оваква и овога искушења на радном месту. Али, после пет година чекања посла на бироу и преко 30 написаних молби и пријава на конкурс, није много размишљала када је нашла

ухлебљење баш овде. Од првог радног дана у Фабрици сумпорне киселине и тако се, ево, накупиле већ 32 године радног стажа са бенефицијама (три месеца на годину дана). Прешла је пут од приправника – техничара, преко помоћника до руководаца. Од првог дана по сменама и, на наше можда неумесно питање, шта јој најтеже пада, ова ведра 51-годишњакиња, сада већ и бака, одговара:

– Као свакој жени, а имам два сина, сигурно трећа смена. Поготово када су ми деца била мала. Изажем из треће смене, па колико дете одспава, толико и ја уз њега. Онда устајем и обављам све кућне послове. Најтеже ми је било када сам морала да оставим болесно дете са високом температуром код куће, а ја на посао. Али, све се издржало. Премда су услови изузетно тешки, гасова пуно, честе главобоље. Има ту и напорних физичких послова, али колеге су коректне, помажу и не дају нама жена да то радимо. Међутим, има ситуација када си беспомоћна и можеш само да устукнеш. Тако сам имала неколико „блиских сусрета“ са лоповима који су под окриљем иохи, сакривени у димњаку, покушавали да украду бакар. Претње и претрпљени страх свакако нећу да заборавим док сам жива.

Ј. Станојевић

Верица Стојадиновић покрај командне табле која осликава погон у малом

жене. Колеге су, наравно, сменски мајстори, пословође, руководиоци. Премда припаднице лепшег и слабијег (да ли баш) пола, оне су одувек биле ту – признају њихови препо-

ствари, лежи на њима. **Верица Стојадиновић**, руководац контактне фабрике сумпорне киселине, једна је од 12 жена које раде по сменама. Верицу затичемо у контролној соби поред

У Фабрици бакарне жице бележе пораст производње

ТИР. – У Фабрици бакарне жице ове године продуковано је 9.635 тона дипформинг жице, што је 188 одсто више него лане (3.507 т). **Моравка Пешић**, управница ФБЖ, изражава задовољство оваквим производним учинцима будући да су у претходних неколико година били знатно мањи.

То је за нас значајно повећање, посебно на линији дипформинг жице која има велики капацитет. Ове године смо планирали и преко 10.000 т, али криза је довела до мање потражње и, по свему судећи, нећемо моћи да их пређемо. За наредну заједницу смо 15.000 т и искрено се надам да ћемо остварити. Линија је оперативна, опрема очувана, па ову количину, чак и 25.000 тона годишње, можемо да одрадимо без проблема. Са 15.000 т имали бисмо значајну уштеду електричне енергије која је најскупљи енергент и највише оптерећује нашу цену прераде. Повећава-

јући производњу остварили смо помак у приближавању пројектованој потрошњи. Тако смо у априлу проду-

Продуковано 9.635 тона дипформинг, 1.057 тона динамо жице и 10.163 ламеле. – Повећавајући производњу остварили смо помак у приближавању пројектованој потрошњи струје – каже управница ФБЖ. – Мањак радника у не-посредној производњи посебно се осетио ове године

њом тешко је извући било какву по-зитиву – оцењује Пешићева.

И друга линија – за производњу профилисане (динамо) жице је пре-машила план. Овогодишња производња 1.057 т (предвиђено 1.000 т) већа је 112 процената од лањске (947 т). Повећан је и план за наредну годину на 1.150 т. Међутим, на њој нема услова за штедњу пошто није велики потрошач норматива. Али, због веће цене прераде ова линија нас финансијски мало “извлачи” – истиче наша саговорница. И овогодишњи учинци погона синтер металургије (10.163 јединице) бележе повећање од 158 од-

Моравка Пешић

Оживео извоз

-За разлику од прошле, ове године смо извезли 1.834 т дипформинг жице, што је 19 одсто укупне производње, и то у Македонију, Чешку, Хрватску и Словенију. На домаћем тржишту Ваљаоница бакра Севојно је узела преко 2.000 т, Фабрика каблова из Јагодине 1.300 т, Елка Косјерић 725 т, Фабрика каблова из Зајечара око 1.000 т и Гранд ФЛЖ 380 т. Већ неколико година уназад меримо задовољство купаца (у складу са ИСО стандардима) који немају притужбе на квалитет и рокове испоруке. На инострано тржиште пласирали смо и 516 т (49%) динамо жице. Већ имамо најављено 76 т за Румунију у јануару идуће године. Највећи купац ламела је Агромеханика из Бачевца (3.630), а ту је нови – Пољомаркет са око 3.000 јединица – рекла је Пешићева.

ковали 1.240 т жице, а потрошили 560 киловати по тони (пројектована је 500). Такође трошимо и пропан-бу-тан гас, азот, хумур. Кад линија стоји – све је скупо. Са мањом производ-

сто у односу на минулу (6.413). За наредну је планирано око 13.000 ламела.

-Имамо укупно 120 радника, али мањкају људи у непосредној производњи, што се посебно осетило ове

године због пораста производње дипформинг жице. Међутим, успели смо да испоштујемо све рокове. Уколико желимо да остваримо производњу 15.000 тона, то бисмо морали да решимо. Морали бисмо да имамо сменички рад и у свакој смени одређени број људи, а поједина радна места на линији су нам остала десеткована. Немамо раднике за пресу, шаржирање, виљушкарсте. Режију смо свели на минимум. У погону има 27 жена, али оне, ни физички ни по закону, не могу да раде ни на једној линији. Све мушки што је могло сишло је у погон – каже управница ФБЖ.

J. Станојевић

За „Пометоном“ најуспешнија производна година од оснивања

Хиљаду тона бакарног праха

Финансијски ефекти, међутим, не покривају производне домете због нестабилних услова пословања међу којима Чедомир Думитрашковић, директор овог мешовитог предузећа са Италијанима, посебно истиче негативне курсне разлике

ТИР. – По обimu производње година која управо истиче за „Пометон ТИР“ најуспешнија је од оснивања (2003). Једно од ретких мешовитих предузећа на овим просторима произвело је 2008. око 1.000 тона бакарног праха и испоручило га „Пометон СПА“ под комерцијалним условима. Међутим, нестабилни економски услови, поготово крајем године, међу којима директор Чедомир Думи-

трашковић по-себно наводи не-гативне курсне разлике, учинили су да финансијски резултати не покривају производне, односно да нема „неког“ профита.

Одговарајући на питање колико је, онда, исплатива производња бакарног праха, Думитрашковић наглашава да пласман овог артикла није проблематичан, пошто

је тржиште унапред дефинисано и обезбеђено. Међутим, велика осцилација курса динара према евру и велики падови цене бакра - купован је по више цени да би неопходне залихе пренете у следећи месец убрзо губиле ту вредност - допринела је да се „Пометон ТИР“ не може похвалити профитом. Цена праха иначе се формира на основу цене бакра (који му се сада

уредно испоручује) и цене његове прераде, уговорене између оснивача ТИР-а и Пометон ТИР-а.

Садашњи капацитети Пометон ТИР-а су 1.500 тона бакарног праха и у досад најуспешнијој години коришћени су 75 процената. А, неспорно је да тона овог траженог производа, који још није осетио ударе глобалне кризе, скупља при мањем коришћењу капацитета, па су планови Италијана, као већинских власника, да се прошири производња електролитног бакарног праха на најмање 2.000 тона годишње.

Размишља се и о ширењу асортимане на атомизиране прахове, као и увођењу производње гвоздених прахова. То би довело до отварања нових радних места, али како приватизација РТБ-а још није окончана, од Агенције није добијена сагласност за нове инвестиције.

-Оне би требало да уследе по решењу статуса Басена – каже Думитрашковић. - Интересовање Италијана остаје, а из Агенције је препоручено да се само инвестира у по-

бољшање постојеће производње. У том смислу увешћемо одбакривање процесног електролита који сада одлази у Електролизу, а са њим и извесна количина бакра, зависно од тога који се квалитет праха производи. Са тим побољшањем сва количина бакра би се задржала у праху, па би искоришћења, а тиме и економски ефекти били бољи.

Думитрашковић додаје да ово малобројно предузеће - 31 запослен – стално ради на смањењу трошкова и уклапа се у сопствене планове потрошње нормативних материјала и технолошких губитака. Погон нема службу одржавања, па је лепеза ангажовања његових радника веома широка. Све што могу и знају ураде сами, а остало неко са стране, најчешће Електролиза, која им је, иначе, „репер“ у висини зарада за слична радна места.

Љ. Алексић

Синдикати све подредили очување радних места и зарада

Биће тешко

Заштитићемо економска, социјална и остале права запослених, поручују синдикални лидери. – Драган Алексић: Уколико стратешки партнери инсистира на социјалном програму, тражићемо отпремину од 750 евра по години стажа. – Драган Јанкушић: Ургентно сачинити Јединствен колективни уговор РТБ-а. – Реорганизација у оба синдиката

Драган Јанкушић

отпремине буде везана за цену бакра на светском тржишту.

Његов колега имењак, Драган Јанкушић, председник синдиката „Независност“ ТИР-а, сматра да би РТБ добро прошао са Атеком као новим власником. – Ми смо се залагали за приватизацију са Аустријанцима јер је тада постојала реалијашанца да Басен добије власника који ће у Бор донети модерне технологије и светске стандарде. Радници би били заштићени Колективним уговором ТИР-а који у члану 129. предвиђа исплату отпремине у висини 1.200 евра по години стажа. Сигурно је да би се тада Атек трудио да упошљава људе, а не да их отпушта.

Кол'ко кошта година?

За предстојећи тендери припремају се оба синдиката и, како кажу њихови представници, све активности подредиће изради квалитетног социјалног програма. – Уколико социјалног програма ипак буде, он ће морати да се нађе у Уговору о стратешком партнериству. Постоји идеја, коју, наравно, треба усагласити са чланством, да JCO захтева да се будући партнери обавеже да наредних пет година неће отпуштати раднике и да, у случају добровољног напуштања радионог места, гарантује исплату отпремине од 750 евра по години стажа – истиче Алексић.

Јанкушић тврди да ће се и синдикат „Независност“ највише бавити социјалним програмом, али и колективним уговором који мора бити јединствен за цео РТБ. У том смислу, он предлаже допуну КУ ТИР-а који, по њему, најпрецизније дефинише исплату: зарада, регрес, јубиларних награда, добровољног пензијског и здравственог осигурања, али и отпуштање радника у случају организационих, технолошких и економских промена. – Највише ћемо штитити економска, социјална и остале права запослених. Помоћи ћемо и

свима онима који желе добровољно да напусте фирму по моделу који је Министарство економије предложило за сва предузећа у реструктурирању, а према неким незваничним подацима, у РТБ-у има око хиљаду радника којима је до пензије остало пет или мање година. Такође, потрудићемо се да око уплате

добровољног пензионог фонда „ствар“ истерамо до краја. Подсетићу, ми смо били иницијатори, одбор РТБ-а је донео одлуку да РТБ крене у то, али се стало јер је предмет предуго био у фиоци.

Збијају редове

Одлука о спајању басенских завинских предузећа у једно неминовно ће се одразити и на синдикално деловање идуће године. Алексић о тој теми каже да JCO Самосталног синдиката, највероватније, неће остати иста, пре свега, јер ће синдикалне организације морати да се пререгиструју. – Мислим да би синдикалне организације требало да остану, а да се на нивоу РТБ-а оснује њихов Савез. На челу тог савеза био би човек кога прихватају све синдикалне организације и, самим тим, имали бисмо преко потребно јединство – напомиње Алексић и додаје да се снага синдиката огледа у чланству, те да би оно, на зборовима у синдикалним подружницама, требало да одлучи о првом човеку Самосталног синдиката.

– Само тако ће, тај који буде изабран, знати да иза њега стоји већина чланова. Сматрам, такође, да следеће године нећу бити на месту где сам сада јер долазим из мале синдикалне

организације. Али, без обзира на то, сигуран сам да онај ко буде на челу синдиката у тешкој 2009. години, неће имати једноставан задатак. Мораће да се потруди да очува радионе места и дејство јединственог колективног уговора који морамо сви заједно најхитније да направимо. Даље, мораће да уложи велики напор да очува ниво зарада и да се потруди да се оне повећавају, у најмању руку, у складу са растом трошкова живота. На крају, али ништа мање важни, јесу преговори са евентуалним стратешким партнером око статуса и положаја радника – тврди Алексић.

И док у Самосталном моделу реорганизације још увек није дефинисан, у синдикату „Независност“ већ знају како ће деловати убудуће. – Наш синдикат састоји се од синдиката „Независност“ ТИР-а, РББ-а и РБМ-а који ће се спојити и ујединити. Наступаћемо као синдикат „Независност“ РТБ-а, али ће ипак свака целина имати своју аутономију. Функциони-саћемо по истом принципу као што је до сада радио Заједнички одбор пове-ренника (ЗОП), с тим што ћемо уједи-њењем добити већу снагу. У ситуацији када други синдикати наступају са-мостално, ми ћемо имати 1.300 чланово-ва и бићемо најбројнији – каже Јанкушић.

Г. Тончев Василић

Драган Алексић

РТБ. - Сумирајући овогодишње активности и подвлачећи црту испод резултата, представници Самосталног и синдиката „Независност“ Басена говоре претежно о истим стварима. У први план истичу очување нивоа и динамике зарада, али и успешност у преговорима око осталих накнада за запослене. Приватизација РТБ-а им је следећа тема, а њу, као и увек до сада, различито тумаче.

- Самостални синдикат је од почетка приватизације пропагирао стратешко партнериство као једини прихватљив облик за комбинат бакра. Ове године, после два пропала тендера и две изгубљене године, Влада Србије и приватизациони саветник коначно су „дошли“ на наш терен и пристали да промене ону погубну стратегију продаје 100 одсто имовине предузећа. То је највећи успех Самосталног синдиката. Мада, ни овај трећи тендери није онакав какав бисмо ми желели (са већинским учешћем државе у капиталу), али шта је ту је – каже Драган Алексић, председник JCO Самосталног синдиката РТБ-а и напомиње да, кад већ говори о приватизацији, мора да нагласи чињеницу да Самостални синдикат није желео да потпише социјални програм који је понудила компанија Атек, а који је предвиђао да висина

Влада Србије донела нову Уредбу о продаји капитала и имовине јавним тенддером

Синдикат поново за тенддерским столом

РТБ. - Да ли због написа у новинама (између осталих и у „Колективу“) или због реакције синдиката, тек, Влада Србије је новом Уредбом о изменама уредбе о продаји капитала и имовине јавним тенддером, поништила важност оне од 23. октобра и тазе документом „вратила“ представника радника у тенддерску комисију. По новом, једно место за тенддерским столом биће резервисано и за представника репрезентативног синдиката код субјекта приватизације-послодавца, пише у новој уредби Владе, усвојеној крајем новембра.

Подсетимо, „споран“ документ важио је непун месец и њиме је било предвиђено да у тенддерској комисији седе три представника републичких органа, представник локалне самоуправе на чијој територији послује субјект приватизације и представник фирме која се приватизује.

Дотеривање нове уредбе није, међутим, завршено само „враћањем“ синдиката у тенддерске комисије. Наново „уређеним“ чланом 1. овог документа повећан је број чланова који ће аминовати про-

дају капитала и имовине српских предузећа. Уместо петоро, убудуће ће одлуке доносити два човека више. Освртом на, сада већ „прастару“ уредбу, по којој су радиле тенддерске комисије за РТБ, јасно је да су та два човека приде из редова републичких органа. Наиме, сада се „у комисију именују џојдан председник јединице локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације, субјекта приватизације, репрезентативног синдиката код субјекта приватизације-послодав-

ца, као и чејшири председавници републичких органа“.

Доношење нове Уредбе о изменама уредбе о продаји капитала и имовине јавним тенддером образложено је потребом да се „у јавност у приватизације свим председавништима обезбеди учествовање у раду тенддерске комисије. Ово нарочито из разлога поштовања начела јавности на коме се у складу са законом заснива приватизација, а у шиљу заштите интереса свих учесника у јавност у приватизације.“

Г. Тончев Василић

Представљена тротомна Антологија руске поезије
др Миодрага Сибиновића

Поетски бисери миленијума

Често се понавља духовита, али површина паралела - каже аутор - да је превод као жена: кад је веран - није леп, кад је леп - није веран. Међутим, историја цивилизације показује да превод, упркос недостатима, живи у историјском развоју свих познатих светских култура

БИБЛИОТЕКА. - За Дан библиотекара, 11. децембар, борска Народна библиотека представила је изузетну књигу - тротомну Антологију руске лирике од 10. до 21. века. Њен аутор је проф. др **Миодраг Сибиновић**, „кореном“ са ових постора: рођен у Зајечару, крштен у Бору, гимназију учио у Књажевцу и Него-

аутор Антологије је подсетио да није мали број људи који се према књижевном преводу односи са скептом: - Често се понавља духовита, али површина паралела - каже он - да је превод као жена: кад је веран - није леп, кад је леп - није веран. Међутим, историја људске цивилизације показује да превод, упркос својим недостатима, живи од почетака развоја свих познатих светских култура и да, уз аутохтону националну, у свакој култури постоји исто толико значајна преводна књижевност.

За „уношење“ овако обухватне панораме руске поезије у савремену српску културу Сибиновић је навео два разлога. Први је навала англосаксонске литературе која, уз повољне аранжмане различитих фондација, „неправедно и опасно потискује“ руску, француску, немачку, па и књижевност осталих словенских народа. Други је очување

општесловенске нити у свести данашњих генерација.

Проф. Сибиновић је иначе докторирао на Филолошком факултету у Београду и предавао руску књижевност и теорију превођења. Сада је у пензији, али и даље пише о словенским књижевностима и везама. Објавио је преко 260 радова, 14 ауторских књига и два уџбеника. Био је члан уредништва или уредник пет домаћих и два украјинска часописа и доста радио на унапређењу школске и универзитетске наставе (проректор БУ за наставна питања од 1983. до 1985.). Али, превођење, руске, белоруске, украјинске, чешке, грузијске и јерменске поезије показало се као право поље његовог деловања. Превео је преко 50.000 стихова и за то добио многа међународна признања. Није изостала ни престижна домаћа преводилачка награда „Милош Ђурић“ (1999.) за превод песама, поема и есеја Ане Ахматове.

Љ. Алексић

тину. Књига је представљена уз уверљиву глумачку „шетњу“ **Ивана Јагодића** кроз једанаестовековну песничку ризницу од 844 песме 183 руска песника - почев од црквене и нешто народне поезије, преко Мајковског, Љермонтова и Пушкина, до популарних кантавтора Александра Галича, Булата Окуџаве и Владимира Висоцког. Јагодић и Сибиновић, помогли су посетиоцима да назре пространства и снагу једне миленијумске културе која је таква, можда, и зато што је често била спутавана споља и изнутра, о чему сведоче и бројна самоубиства руских поета.

Истанчаним преводилачко-песничким нервом проф. Сибиновић је омогућио да - како би рекао наш суграђанин **Радиша Драгићевић** - „полн туђих цветова падне на наше ливаде, воћњаке, и дарује их лепотом цвasti и сочиошћу плодова. Јер, ко зна како би писали и мислили наши песници, писци, критичари и читаоци, да није било тих нових ветрова. Затворени у свом свету вероватно бисмо се усрдели на дну своје каце.“ И сам

IN MEMORIAM

БЕШЛАГА КУШЉУГИЋ (1927-2008.)

Седмог децембра, у 82. години, преминуо је Бешлага Кушљугић, истакнути привредник и друштвено-политички радник.

Бешлага Кушљугић је рођен 1927. године у Горњој Тузли (Босна и Херцеговина). Као два десетогодишњак долази у Бор и запошљава се

1947. године у радионици површинског копа Рудника бакра Бор. Радио је, као инжењер организације рада, у Термоелектрани и Фабрици опреме и делова где је био директор. Као дугогодишњи друштвено-политички радник био је и секретар Општинског комитета Савеза комуниста Србије у Бору. Радни век завршио је у генералној дирекцији Рударско-топионичарског басена Бор одакле 1987. године одлази у пензију.

Бешлага Кушљугић сахрањен је на Новом гробљу у Бору.

Поводом 55 година од оснивања Туристичког савеза

Дајте шансу туризму

БОР. - Природне лепоте Бора и његове околине и туристички потенцијали немају партијску књижицу. Све то припада грађанима и зато ниједна политичка странка не би требало да их својата и да сујета додатно нагриза оно што је већ начео зуб времена. Започета градња се мора завршити и не смејмо дозволити да нешто пропадне само зато што га је иницирала нека друга политичка опција.

Ово је порука чланице Групе 55, **Радмиле Лежајић**, упућена посленицима туризма у Бору који су се 11. децембра (на Светски дан планина) окупили за окружним столом поводом 55 година од оснивања Туристичког савеза и Планинарског дома.

Округли сто на тему „Прошлост, садашњост и будућност туризма у Бору“ организовала је Група 55. Она је основана, како се чуло, са циљем да путем панел - дискусија и сличних активности укаже на могуће начине експлоатације овдашњих туристичких потенцијала, на постојеће пројекте и проблеме у њиховој реализацији.

Закључено је да туризам у Бору има будућност и да ова грана привреде представља развојни потенцијал града. Потребно је, због тога, санирати све пропусте који су начињени приватизацијом (нерешени имовинско-правни односи и неадекватна процена вредности туристичких објеката) и успоставити континуитет прошлости, садашњости и будућности туризма у Бору. За све то неопходна су знатна улагања и појачана маркетингшка активност – истакнуто је, поред осталог, на окружном столу.

Г.Т.В.

Још једно дружење уметника Србије у граду бакра

Плодно ликовно "СабОровање"

Педесетак радова 27 сликарa из десет градова, насталих од 16. до 19. октобра, било је изложено до половине децембра у Музеју РИМ,

МУЗЕЈ РИМ. - По радовима који су овде изложени и по броју посетилаца који су дошли да их виде, „СабОровање“ је било плодно и врло инспиративно за уметнике који су (од 16. до 19. октобра) први пут боравили у Бору и захваљујући организатору (предузећу „Угоститељство и туризам“) успели да виде природне лепоте које га окружују. Почев од Стола, преко Златских пећина до Борског језера, а било је и оних који су ишли пут Стрелишта и неког потенцијалног видиковца да виде Бор тих сунчаних, али хладних дана. Резултат тродневног дружења је педесетак радова, а као један од учесника, морала бих да приметим да - поред разноликости која се испољила у ликовном изразу, поетици, тематици - посебну дарагоценост „СабОровања“ чине и његови људи са особинама које су се згодно уклопиле и део су резултата ове уметничке колоније.

Овим речима је директорка Музеја рударства и металургије **Слађана Ђурђекановић Мирић** (26. новембра), пред препуном Галеријом, отворила изложбу радова насталих на још једном дружењу уметника у граду бакра згодно названом СабОровање. Били су ту уметници из Новог Сада, Београда, Сремских Карловаца, Ужица, Ужице Пожеге, Параћина, Неготина, Пирота, Зајечара и њих десеторо домаћина из Бора, на челу са селектором и „кумом“ ове манифестације **Новицом Станковићем Лукином**.

Љ. Алексић

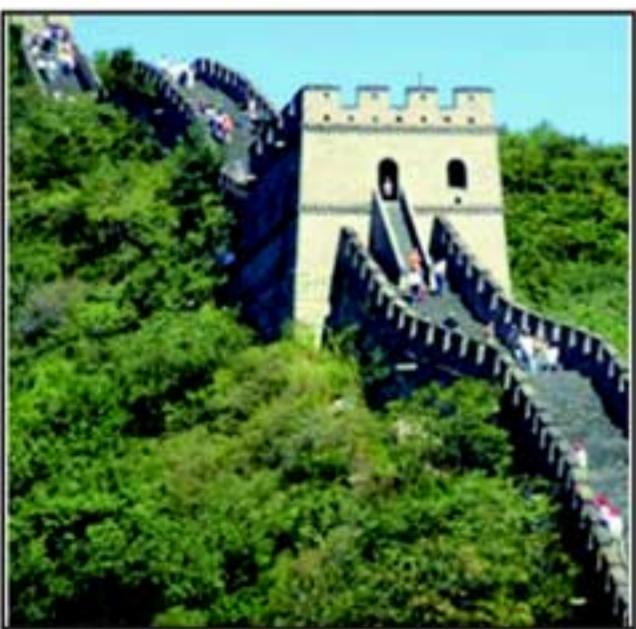

НОВОСТИ

ПРИПРЕМА: ЉУБИША АЛЕКСИЋ

Кина ускоро лидер у проналазаштву

Кина је знатно убрзала пријаве нових патената и до 2012. ће престићи Јапан, садашњег лидера у новим патентима – резултат је једне научне студије. Извештај је обелоданио да Кина није само традиционално пољопривредна земља, већ се све више усредсређује на проналазаштву, нарочито у областима као што је хемијски инжењеринг.

„Из Кине долази све више проналазака, много више него из других делова света. То је резултат иницијатива владе те земље“, рекао је један од аутора студије.

У то спадају и бонуси у вредности годишње плате, које добијају проналазачи новог патента, рекао је један од консултаната на студији. „У Кини, 16 одсто патената долази из академских средина. То је знатно више од четири одсто у САД и један одсто у Јапану“, додао је он.

Он је навео да је то вероватно због тога што кинеска влада има много јаснији правац поводом тога које техничке области треба истраживати.

Највећи патентни ауторитети на свету су Јапан, САД, Европски завод за патенте, Јужна Кореја и Кина.

Сајт РТС-а

Из старог албума

Прва фабрика сумпорне киселине

Инвестициони радови у оквиру програма Прве фазе изградње Басена започети су крајем октобра 1954. да би већ у октобру наредне године били заустављени одлуком савезних органа да се у земљи ограничи изградња капиталних објеката. Ограничења су скинута тек 1957. До краја следеће 1958. бетонирани су темељи хале пржионице са пет етажних пећи, пламеном пећи, три велика конвертора и анодним пећима. У планираном року, почетком 1961. завршена је изградња свих предвиђених објеката, укључујући и фабрике сумпорне киселине, технолошки повезане са металуршким комплексом. Развијањем хемијске индустрије у Бору и Прахову на бази коришћења сумпорне киселине, решавао се делимично и проблем заштите животне средине. Фабрика сумпорне киселине била је по нитрозном "турм" систему, капацитета 230.000 тона киселине годишње.

На снимку из старог албума – почетак изградње фабрике сумпорне киселине у оквиру Прве фазе изградње РТБ-а.

J. С.

[У борском музеју изложба „Накит и златовез Косова и Метохије“](#)

Лепота заборављене креативности

Обликом и орнаментима накит је истицао суптилност жене, снагу и моћ мушкараца у патријархалном друштву, али је имао и антропејску, заштитну улогу – каже Мина Дармановић, аутор поставке

МУЗЕЈ РИМ. – Од 15. до 30. децембра Борани су били у прилици да виде несвакидању изложбу о културној баштини и заборављеној креативности колевке српске духовности. Реч је о накиту и златовезу Косова и Метохије, односно делу драгоцене збирке Етнографског музеја у Приштини, чије је седиште од доласка међународних војних снага јуна 1999. године измештено у Београд. Изложба је отворена поводом Dana Muzeja rudarstva i metalurgije (формиран 15. децембра 1950. године) уз пригодну беседу управнице Слађане Ђурђекановић Мирић, доделу захвалница сарадницима и почетак прикупљања потписа за очување парк-музеја.

У присуству аутора поставке **Мине Дармановић**, вишег кустоса - етнолога, и **Весне Попаре** – конзерватора, бројне посетиоце поздравио је **Бранко Јокић**, директор приштинског музеја који чува, штити и презентује око 3.000 најзначајнијих експоната археолошке и етнографске збирке и тако значајно доприноси заштити данас најугроженије баштине у Европи. По броју, лепоти, разноврсности накита и временском распону који покрива, колекција Музеја је јединствена не само када је у питању Ким, већ Балкан и Европа.

Изложбу је отворила **Сузана Мијић**, виши кустос-етнолог Музеја Рим, истичући да експонати плене оригиналношћу и несвакидањом лепотом. Она је подсветила да израда накита на Ким има дугу традицију, од антике до данас, а изложени накит датира од 18. до половине 20. века. Он представља пружање културних традиција источног Медитерана, са једне стране, Византије и српске традиције, са друге. Иначе, израдом накита на Косову и Метохији професионално су се бавиле кујунџије Призрена (чисто сребро), Пећи, Приштине, Ђаковице и Јањева.

„Народни накит врло често је подражавао скупоцени накит виших друштвених слојева, најчешће обликом, али и израдом у јефтиним материјалима – каже у каталогу Мина Дармановић. – Накит је богат обликом и орнаментима геометријских, вегетабилних и зооморфних мотива. Његова основна намена је украсавање, али и изражавање друштвеног положаја и имовног стања поједици и породици. Осим примарног естетског садржаја, он има и заштитну, антропејску улогу. Својом лепотом истицао је суптилност жене, снагу и моћ мушкараца у патријархалном друштву, а што се косметског веза тиче, а посебно златовеза, он се, урађен руком безимених везиља и терзија, убраја у најлепша уметничка остварења на тлу Србије“.

Љ. Алексић

Синдикални српско-црногорски куп привредника на Тари

Басенски „велемајстори“

Екипа РТБ-а прва у шаху, друга у стрељаштву, трећа у куглању и пикаду

РТБ. - Петнаесточлана екипа Рударско-топионичарског басена Бор враћала се са Таре, где је од 10-14. децембра одржан зимски Куп Синдиката привредника Србије и Синдиката привредника Црне Горе, овенчана са четири пехара. Представници јединог српског производија бакра и злата освојили су прво место у шаху, друго у стрељаштву, а два пехара за треће место заједнички су куглањем и бацањем пикада.

Координатор за спорт у име РТБ-а, **Јадран Поповић**, казао је за „Колектив“ да је Басену „за длаку“, односно за два бода, измакло и треће место у свеукупном пласману, али да је, с обзиром на малобројну екипу и евидентан дефицит жена (три такмичарке), ипак задовољан оствареним резултатима и четвртим местом. – „Ју-ес-стил“ је представљало 60 радника, крагујевачку „Заставу“ 50-ак, црногорски „Мојковац“ 30 радника, а нас је било тек 15. Због тога и нисмо могли да одмеримо снаге са другима у вишебоју. То је једина спортска дисциплина у којој се нисмо такмичили – испричао нам је Поповић.

Ове године на Таре се обрело више од 300 такмичара из десетак српских и црногорских предузећа. Поред рекреације и забаве, спортска дружења су прилика и да се размене искуства, а у тамошњем хотелу „Оморика“ у вечерњим сатима највише се причало о приватизацији.

Г.Т.В.